

A konferenciát a hagyományokhoz híven **Dr. habil. Márkus Éva** egyetemi docens, dékán nyitotta meg. Népdalcsokorral énekes köszöntést hallhattunk **Horváth Éva Sára** IV. éves hallgatótól, majd dr. habil. **Döbrössy János** tanszékvezető, egyetemi tanár köszöntötte a résztvevőket. A konferencia levezetője dr. habil. **Kismartony Katalin** egyetemi docens volt.

A program a *Himnusz* közös éneklésével kezdődött, így tisztelegve a Magyar Kultúra Napja előtt. E jeles napot 1989. január 22. óta ünnepeljük annak emlékére, hogy Kölcsey Ferenc 1823-ban ezen a napon tisztázta le a *Himnusz* kéziratát és jelölte meg keletkezési dátumának.

A témához szorosan kapcsolódva **Hegedűsné Tóth Zsuzsanna**, a tanszék mestertanárának moderálásával egy izgalmas beszélgetés vette kezdetét a *Himnusz regényes története* című dokumentumfilm keletkezéséről, a munkálatok folyamatáról és az aktuális eseményekről. A meghívott vendégek **Tóth László Csaba**, a Budapesti Filharmóniai Társaság elnöke és **Becze Szilvia**, a Bartók Rádió műsorvezetője, szerkesztője voltak. A dokumentumfilmben Juhász Anna irodalmár és Becze Szilvia beszélgetnek a Himnusz irodalmi és zenei vonatkozásairól, valamint megismerhetjük Kölcseyt, Erkelt és az inspiráló kortársakat. A hallgatóság rövid részleteket láthatott a filmből, melyet másnap lehetett először megtekinteni a YouTube csatornán. A film mellett további érdekességekről lehet tájékozódni a nemrég létrejött *magyarhymnusz.hu* weboldalon.

A konferencia programja kulturális körképpel folytatódott, melyben **dr. Szabadi Magdolna 2011**¹ az ének-zenetanítás fejlődését foglalta össze az 1700-as évektől egészen a trianoni békeszerződés aláírásáig.

¹ SZABADI, M. (2011.) Different aspect of music therapy. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai, series Musica*, 56(1)141-163.

A 18. század kezdeti időszaka különösen izgalmas volt, mely a nemzeti zenetanítás magyarországi kibontakozásának és a városi zenetanítás kezdetének időszaka is egyben. Az 1890-es évek végén létrejött önállóult zeneiskolák megalakulásáig hosszú út vezetett, melyen meghatározó állomások voltak Pest, Pozsony és Pécs iskolái, valamint Szeged és Debrecen Hangászati Egyesületei. Szabadi Magdolna részletesen kitért a különböző elnevezésű magánzeneiskolákra – líceum, zenede, konzervatórium, akadémia –, és a különböző zenei intézmények, mint a zene-tanárképző és zenei szakiskolák megalakulására. Az 1900-as években megalakult Fodor Zeneiskola (1904), a Fővárosi Tanács által támogatott Felsőbb Zeneiskola (1910) és az Országos Magyar Királyi Zeneművészeti Főiskola tanterve is megfogalmazódott. Az első világháború végén létrejött trianoni békeszerződés után 11 állami zeneiskola maradt a közoktatásügyi minisztérium hatása alatt.

Kovács Katalin a kisgyerekek között éneklő pedagógusok hangképzésével kapcsolatos problémákra próbált jól hasznosítható megoldásokat mutatni. A vokális alapú zeneoktatásban énekhangunk az elsődleges hangszerünk, ezért ennek megóvására és megfelelő karbantartására fokozottan szükségünk van. A hang túlerőltetése, a légúti ártalmak, a helytelen szokások mind a hangunkat veszélyeztetik, a rosszul berögzült technikai instrukciók (pl. Énekelj hangosabban!) pedig az éneklés kárára lehetnek. Kovács Katalin részletezte a szép hangot rossz irányba befolyásoló tényezőket és rámutatott arra, hogy kellő énektechnikai tudás birtokában megőrizhető a hang egészsége.

Hegedűsné Tóth Zsuzsanna Forrai Katalin: *Ének az óvodában* könyve zenei anyagának változásairól készített áttekintést. A mai napig az óvodai zenei nevelés és módszertan alpművének tekinthető könyv előzménye az 1957-ben kiadott első verzió volt, majd 1974-ben Forrai Katalin mintegy összegzőként kiadta terjedelmes munkáját. A könyv 2004-ig, Forrai haláláig összesen 16 kiadást élt meg. Az előadás részletesen kitért arra, hogyan formálódott a könyv zenei anyaga a Magyar Népzene Tárából, valamint Kodály 333-as olvasógyakorlatának 180 dallamára miként került szöveg Weöres Sándor és Károlyi Amy tollából. Az előadásban hallhattunk a könyv folyamatos korszerűsödéséről, az életkorhoz alakított mozgásformák megjelenéséről, a tartalmi változások okairól, pedagógiai-, szakmai- és történelmi-politikai szempontokról. Mindezt sok érdekes fotó és kottamelléklet színesítette.

Mucsi Veronika prezentációja szorosan kapcsolódott az előző előadáshoz: Jean Senior *Music in Preschool* című könyvét több szempontból összehasonlította az *Ének az óvodában* könyvvel. Az 1988-ban megjelent, angol-amerikai és afro-amerikai dalokat tartalmazó könyv egyrészt angol nyelvi környezetbe adaptálta a magyar gyermekdalokat, másrészt a magyar módszertant népszerűsítette. Az összehasonlítás rámutatott a két zenei világ különbségeire és a dalanyagok összetételére a mondókák,

népi gyermekdalok és komponált dalok terén. Az elhangzottakat magyar és angol nyelvű gyermekdalok kottaképei egészítették ki.

Tallér Zsófia zeneszerző, habilitált egyetemi tanár szakmai életútja és művei, valamint a kortárs zene jelentősége és gyerekkori befogadása volt **Dallos Márta** előadásának témája. A zeneszerző gazdag életművéből a gyermekeknek szánt művek kerültek központba, melyek magukban foglalják a kortárs zene befogadásának, a zenepedagógia és a zenei kompetenciák szerteágazó lehetőségeinek kérdéseit. Tallér Zsófia gyermekeknek szóló műveit többek között Marék Veronika népszerű meséi és versei ihlették: *Boribon* – A csapat, bábelőadás, *Kippkopp és Tiptopp* zongorasorozat, *Leander és Lenszirom* opera. Ez utóbbi, melyet a Magyar Állami Operaház három évadon át műsorán tartott kiváló lehetőséget teremt a koncertpedagógia számára a befogadóvá nevelés, a koncertlátogatás előkészítése és az élmények megteremtés által. Dallos Márta a gyerekek élményeinek kifejezését saját rajzaikon is bemutatta, valamint több zenei bejátszással illusztrálta Tallér zenei világát.

„*Ahol a szavak elhagynak bennünket, ott kezdődik a zene*”. Ezzel a Heinrich Heine idézettel kezdte előadását **Döbrössy János**, aki a szöveges éneklés, a megfelelő hangsúlyozás, a jó szövegejtés és az élményszerű éneklés fontosságáról beszélt. Kezdetben az édesanyák, majd a kisgyermeknevelők és az óvodapedagógusok példamutató szép beszéde alapozhatja meg, a későbbi énekórákon és kóruspróbákon megkívánt helyesen ritmizált és hangsúlyozott szövegkiejtést. A pontos prozódia, a szótagok hosszúságának megfelelő beszédszerű éneklés, a *legato* helyes használata az előadók igényességét mutatja nyelvünk szépségei iránt. Döbrössy János a hétköznapi beszédből hozott humoros példákkal szemléltette a rossz hangsúlyozás okozta kényes félreértéseket. Éppen ezért nem szabad engedni, hogy nyelvünk szépsége ellaposodjon, íze-zamata megkopjon. A szép beszéd örömét vissza kell hoznunk a mindennapi használatba és az éneklésbe. Előadásának üzenete Kodály szavait erősíthetik bennünk: „*semmi sem jellemző annyira a nyelvre, mint sajátos hangzása ... megismerni róla a nyelvet már messziről, amikor a szót még nem is értjük*”.

Dévai Adrienn a nagymúltú békés-tarhosi Énekiskola „hét és fél évről” tartott előadást. Az izgalmas, dokumentációkkal és fotókkal illusztrált történeti összefoglaló a második világháború befejezését követően az 1946-os első tantervtől kezdődött. A Kodály nyomdokain haladó Gulyás György által elképzelt Zenei Líceum megvalósítását és sorsát lépésről lépésre követhettük. Az 1945-ös Emlékirat pontjai, az iskola támogatói és ellenzői, az 1946-os költségvetési jóváhagyás, az *Országos Állami Ének és Zenei Szakirányú Líceum és Tanítóképző Intézet* és a hozzá kapcsolódó *Ének-zenei Gyakorló Általános Iskola és Tanulóotthon* megalakulása mind részletesen tárult fel. A zenei nevelés, a fejlesztések, a látogatások, az iskola átszervezése, a 1953. május 1-i Zenepavilon

avatása Kodály avatóbeszédével, majd a tarhosi „per” és a csendes megszűnés kerek történeté állt össze az előadás végére.

Az idén kettős évfordulóra emlékezünk: Liszt Ferenc születésének 210. és Bartók Béla születésének 140. évfordulójára. Ezekhez az évfordulókhoz kapcsolódott **Kismartony Katalin** előadása, melynek mesészerű címe - *Bölcső, altató, bogarak, madarak* – különleges összművészeti élményt adott. A bölcső Liszt Ferenc *A bölcsőtől a síríg* című utolsó szimfonikus költeményének első tételére reflektált. Liszt barátjának, Zichy Mihály grófnak egy hangversenyerem freskójához készült híres tollrajzát zenehallgatás alatt láthattuk a *Magyar zene és kép*² című könyvből. Bartók szlovák népdalfeldolgozás kompozíciójából, a *Falun*-ból az Altatódal egyik bölcsődala hangzott el kétféle feldolgozásban, egy Chagall festmény megtekintésével. Bartók természethez fűződő mély kötődéséről szóltak a 2017-es *Bartók hazatér* című film rövid bejátszásai. A zenei részletek a *Szonáta két zongorára és ütőkre*, valamint a *2. zongoraverseny 3. tételéből* hangzottak el. Ez utóbbi derűs madárhangjaival Bartók természet szeretetének egyik legszebb példája.

Szintén a Bartók évfordulóhoz kapcsolódott **Szesztay Zsuzsa** Bartók korai zongoraműveiről szóló előadása, melyhez válogatás kapcsolódott a *Gyermekeknek* című zongorasorozat 1. füzetéből. Az 1904-1911 közötti évek eseményeit követhettük végig: a népdalgyűjtések kezdetét, a Kodálylyal közös első népdalgyűjtemény megjelenését, és ezzel párhuzamosan a zongoraművek egyre karcosabb, egyéni hangvételének kialakulását. Az előadáshoz saját zongorafelvétel társult a *Gyermekeknek* 1. füzetének 9 kis remekművéből, melyek rövid elemzéssel kerültek közelebb a hallgatósághoz. Ennek bemutatására azonban technikai problémák miatt sajnos csak részben kerülhetett sor.

A konferencia végén lehetőség nyílt a hallgatóság kérdéseinek megválaszolására.

Hálásak lehetünk azért, hogy a kényes online kapcsolattartás ideje alatt is sikerült megrendezni a konferenciát és átadni a magyar kultúra témakörében szerteágazó gondolatokat, értékeket.

Végül szeretném kifejezni köszönetemet a szervezőknek: az ELTE Tanító- és Óvóképző Kar Ének-zenei Tanszéke oktatóinak, Döbrössy János Tanszékvezetőnek, Kismartony Katalin moderátornak, az ELTE TÓK Hagyományörző Alapítvány és az Óvó- és Tanítóképzők Egyesületének.

Bízunk abban, hogy jövőre nem maradnak el az élő bemutatók és a közös éneklések sem!

Budapest, 2021. február 27.

dr. Szesztay Zsuzsa adjunktus
ELTE TÓK Ének-zenei Tanszék

² KIESELBACH TAMÁS (2007): *Magyar zene és kép*, Corvina, Budapest.